

T.C.
SAKARYA
2. İDARE MAHKEMESİ
ESAS NO : 2023/27
KARAR NO : 2023/1407

- DAVACILAR** : 1- TAKİ KAHRAMAN
Atalar Mah. Uzay Sok. No:17/1/3 Kartal/İSTANBUL
2- SAFFET UYSAL
Merkezaktaş Köy Sokağı Küme Evleri No:34 Gölpazarı/BİLECİK
3-GÖLPAZARI ÇEVRE KORUMA DERNEĞİ
Aktaş Köyü Sok. Küme Evler Köy Muhtarlığı No:15Gölpazarı/BİLECİK
4- ALİ UĞURLU
Altayçeşme Mah. Efe Boz Sok No:17-21A/9 Maltepe/İSTANBUL
5- ALİ OĞUZ
Petroliş Mah. Üsküdar Cad. No:76 İç Kapı No:12 Kartal/İSTANBUL
6- RÜSTEM ÜNVAR
Merkezaktaş Aktaş Köy Sokağı Küme Evleri No:53 Aktaş
Gölpazarı/BİLECİK
7- HAYATİ YURTDAŞ
Merkezaktaş Köy Sokağı Küme Evleri No:40 Aktaş
Gölpazarı/BİLECİK
8- MUHSİN BAŞALDI
Zühtü Paşa Mah. Rifatbey Sok No:16/7 Kadıköy/İSTANBUL
9- AHMET GÜVENDİK
Merkezaktaş Aktaş Köy Sok. Küme Evleri No:54 Gölpazarı/BİLECİK
10- SABİT ERSİN OĞUZ
Merkezaktaş Aktaş Köy Sok Küme Evleri No:36 Gölpazarı/BİLECİK
11- MESUT BAŞALDI
Bahçelievler Mah. Çarşı Sk. No:5 İç Kapı No:7 Merkez/BİLECİK
12- SELMİYE BAŞALDI
Zühtüpaşa Mah. Rifatbey Sok No:16/7 Kadıköy/İSTANBUL
13- DURSUN OĞUZ
Merkez Aktaş Aktaş Köy Sok Küme Evleri No:50 Gölpazarı/BİLECİK
14- MUHARREM UYAR
Merkezaktaş Aktaş Köy Sok. Küme Evleri No:91 Gölpazarı/BİLECİK
15- BİLGİN ÇELİK
Merkez Aktaş Aktaş Köy Sok Küme Evleri No:18 Gölpazarı/BİLECİK
16-DURALİ KIVRAK
Merkezaktaş Aktaş Köyü Sok. Küme Evleri No:39 Gölpazarı/BİLECİK
VEKİLİ : AV. [REDACTED]
17- ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI
Karanfil Sok. No:28/12 Yenimahalle/ANKARA

T.C.

SAKARYA

2. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2023/27

KARAR NO : 2023/1407

VEKİLİ : AV. [REDACTED]
AV. [REDACTED]

DAVALI : ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI/ANKARA
VEKİLİ : Av. [REDACTED]

MÜDAHİL(Davalı yanında) : GÖLPAZARI GIDA İHTİSAS ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ
VEKİLİ : AV. [REDACTED]

DAVANIN ÖZETİ : Davacılar tarafından; Bilecik ili, Gölpaazarı ilçesi, Aktaş Köyü, Beşevler Mahallesi- Kurşunlu Köyü arasında kurulması planlanan Gölpaazarı Gıda İhtisas Organize Sanayi Bölgesi projesine ilişkin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından tesis edilen 08.12.2022 tarih ve 6930 sayılı "Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu" kararının; hukuka aykırı olduğu, Çevre Kanunu ve yönetmeliğinin ilkelerine aykırı olduğu, saha araştırması yapılmadığı, ormanlık alanın kullanılması halinde yaratacak etkilerin ortaya konulmadığı, projenin çevresel-sosyal ve ekonomik yükünün fayda maliyet analizinin yapılmadığı, projenin floraya ve faunaya etkisinin değerlendirilmediği, proje sahasının 1. derecede deprem bölgesinde olduğu, kurulması planlanan OSB'nin yörenin tarım ve hayvancılığı açısından uygun olmadığı, halkın katılımı toplantısı yapılmadığı, alternatif alan araştırması yapılmadığı iddia edilerek iptali istenilmektedir.

SAVUNMANIN ÖZETİ : Usul yönünden, davanın ehliyet ve süre yönünden reddi gerektiği, esas yönünden, ÇED sürecinde halkın katılımı toplantısının yapıldığı, ancak yöre halkının bilgilendirmeyi kabul etmediği, tüm alanlar ile ilgili tarım dışı kullanım izinlerinin alındığı, OSB bünyesinde bulunan her tesis kendi teknolojisinin kullanacağından teknoloji alternatifinden bahsedilmediği, gerekli fayda maliyet analizlerinin yapıldığı, tüm kurumlardan gerekli izinlerin olumu görüşü yazılarının alındığı, ÇED nihai raporunun yeterli nitelikte hazırlandığı, dava konusu işlemin hukuka ve mevzuata uygun olduğu ileri sürülerek davanın reddi gerektiği savunulmaktadır.

MÜDAHİL DİLEKÇE ÖZETİ :Dava konusu işlemin mevzuat hükümleri ve hizmetin gerekleri gözetilerek tesis edildiği, davanın reddine karar verilmesi gerektiği belirtilmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Sakarya 2. İdare Mahkemesince duruşma için önceden belirlenen 19/12/2023 tarihinde yapılan duruşmaya davacılar vekili AV.CEREN KOÇAK'ın katıldığı, davalı idareyi temsilen AV.RUKİYE ÖZMEN'in ve müdahil vekili AV.HASAN SEVİNÇ'in geldiği görülerek taraflara usulüne uygun olarak söz verilerek duruşma tamamlandıktan sonra dava dosyası

T.C.

SAKARYA

2. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2023/27

KARAR NO : 2023/1407

incelenip işin gereği görüldü:

Dava, Bilecik ili, Gölpazarı ilçesi, Aktaş Köyü, Beşevler Mahallesi- Kurşunlu Köyü arasında kurulması planlanan Gölpazarı Gıda İhtisas Organize Sanayi Bölgesi projesine ilişkin düzenlenen 08.12.2022 tarih ve 6930 sayılı "Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu" kararının iptali istemine ilişkindir.

Davalı idarece davacıların, dava konusu işleme karşı dava açma hususunda menfaatinin bulunmadığı ileri sürülerek davanın ehliyet yönünden reddi gerektiği belirtilmişse de, davacılar TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası, 6235 sayılı ve 3458 sayılı Kanunlara göre kurulan Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği'ne bağlı, yerleşik Danıştay içtihatlarına göre çevresel etki değerlendirmesi kararlarına karşı dava açma ehliyeti bulunan bir meslek kuruluşu olduğu, diğer davacılar ise, davaya konu projenin gerçekleştirilmek istendiği Aktaş Köyünde ikamet eden kişiler olduğu ve davacılar Gölpazarı Çevre Koruma Derneğinin ise dava açmak için yetkili organından karar alındığı, Derneğin Tüzüğünde çalışma konuları arasında tarım arazilerin korunmasının yer aldığı dolayısıyla anılan davacıların söz konusu işleme karşı dava açma ehliyetlerinin bulunduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca, dava konusu işleme karşı açılan davanın süresi içerisinde ikame edildiği anlaşıldığından, davalı idarenin süre itirazı yerinde görülmemiştir.

2872 sayılı Çevre Kanununun 10. maddesinde, gerçekleştirmeyi plânladıkları faaliyetleri sonucu çevre sorunlarına yol açabilecek kurum, kuruluş ve işletmelerin, Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu veya proje tanıtım dosyası hazırlamakla yükümlü olduğu, Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu Kararı veya Çevresel Etki Değerlendirmesi Gerekli Değildir Kararı alınmadıkça bu projelerle ilgili onay, izin, teşvik, yapı ve kullanım ruhsatı verilemeyeceği, proje için yatırıma başlanamayacağı ve ihale edilemeyeceği. Çevresel Etki Değerlendirmesine tâbi projeler ve Stratejik Çevresel Değerlendirmeye tâbi plân ve programlar ve konuya ilişkin usûl ve esasların Bakanlıkça çıkarılacak yönetmeliklerle belirleneceği hüküm altına alınmıştır.

Bu hükme dayanılarak hazırlanan ve 25.11.2014 tarih ve 29186 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği'nin 4. maddesinde, Çevresel etki değerlendirmesi (ÇED): "Gerçekleştirilmesi planlanan projelerin çevreye olabilecek olumlu ve olumsuz etkilerinin belirlenmesinde, olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin, seçilen yer ile teknoloji alternatiflerinin belirlenerek değerlendirilmesinde ve projelerin uygulanmasının izlenmesi ve kontrolünde sürdürülecek çalışmalar"; Çevresel etki değerlendirmesi raporu: "Ek-1 listesinde yer alan veya Bakanlıkça "Çevresel Etki Değerlendirmesi Gereklidir" kararı verilen bir proje için belirlenen Özel Formata göre hazırlanacak rapor"; Çevresel etki değerlendirmesi olumlu kararı: "Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu hakkında Komisyon tarafından yapılan değerlendirmeler dikkate alınarak, projenin çevre üzerindeki muhtemel olumsuz etkilerinin, alınacak önlemler sonucu ilgili mevzuat ve bilimsel esaslara göre kabul edilebilir düzeylerde olduğunun belirlenmesi üzerine projenin gerçekleşmesinde çevre açısından sakınca görülmediğini belirten Bakanlık kararı" olarak tanımlanmıştır.

T.C.

SAKARYA

2. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2023/27

KARAR NO : 2023/1407

Anılan Yönetmeliğin 5. maddesinde, "Bu Yönetmeliğe tabi projeler hakkında "ÇED Olumlu", "ÇED Olumsuz", "ÇED Gereklidir" veya "ÇED Gerekli Değildir" kararlarını verme yetkisi Bakanlığa aittir. Ancak Bakanlık gerekli gördüğü durumlarda "ÇED Gereklidir" veya "ÇED Gerekli Değildir" kararının verilmesi konusundaki yetkisini, sınırlarını belirleyerek yetki genişliği esasına göre Valiliklere devredebilir." hükmüne, 6. maddesinde, "(1) Bu Yönetmelik kapsamındaki bir projeyi gerçekleştirmeyi planlayan gerçek veya tüzel kişiler; Çevresel Etki Değerlendirmesine tabi projeleri için; ÇED Başvuru Dosyasını, ÇED Raporunu, Seçme Eleme Kriterleri uygulanacak projeler için ise Proje Tanıtım Dosyasını, Bakanlıkça yeterlik verilmiş kurum/kuruluşlara hazırlatmak, ilgili makama sunulmasını sağlamak ve proje kapsamında verdikleri taahhütlere uymakla yükümlüdürler. (2) Kamu kurum/kuruluşları, bu Yönetmelik hükümlerinin yerine getirilmesi sürecinde proje sahiplerinin veya Bakanlıkça yeterlik verilmiş kurum/kuruluşların isteyeceği konuya ilişkin her türlü bilgi, doküman ve görüşü vermekle yükümlüdürler. (3) Bu Yönetmeliğe tabi projeler için "Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu" kararı veya "Çevresel Etki Değerlendirmesi Gerekli Değildir" kararı alınmadıkça bu projelerle ilgili teşvik, onay, izin, yapı ve kullanım ruhsatı verilemez, proje için yatırıma başlanamaz ve ihale edilemez. Ancak bu durum söz konusu teşvik, onay, izin ve ruhsat süreçlerine başvurulmasına engel teşkil etmez. (4) Bu Yönetmelik hükümlerine göre karar tesis edilmeden önce, projenin gerçekleştirilmesinin mevzuat bakımından uygun olmadığı tespit edilirse, aşamasına bakılmaksızın süreç sonlandırılır." hükmüne, 7. maddesinde, "1) Bu Yönetmeliğin; a) Ek-1 listesinde yer alan projelere, b) "ÇED Gereklidir" kararı verilen projelere, c) Kapsam dışı değerlendirilen projelere ilişkin kapasite artırımı ve/veya genişletilmesinin planlanması halinde, mevcut proje kapasitesi ve kapasite artışları toplamı ile birlikte projenin yeni kapasitesi ek-1 listesinde belirtilen eşik değer veya üzerinde olan projelere ÇED Raporu hazırlanması zorunludur." hükmüne, 14. maddesinde ise, (1) Komisyon tarafından incelenerek son şekli verilen ÇED Raporu, halkın görüş ve önerilerini almak üzere, Bakanlık ve/veya Valilik tarafından askıda ilan ve internet aracılığı ile on (10) takvim günü görüşe açılır. Bakanlıkça proje ile ilgili karar alma sürecinde bu görüşler de değerlendirilir. Bakanlık halktan gelen görüşler doğrultusunda, rapor içeriğinde gerekli eksikliklerin tamamlanmasını, ek çalışmalar yapılmasını ya da Komisyonun yeniden toplanmasını isteyebilir. Nihai ÇED Raporu ve eklerinin proje sahibi taahhüdü altında olduğunu belirten taahhüt yazısı ve noter onaylı imza sirküleri beş (5) iş günü içerisinde Bakanlığa sunulur. Kamu kurum/kuruluşlarından imza sirküleri istenmez. (2) Birinci fıkrada belirtilen belgeler, süresi içerisinde gerekçesi belirtilmeden sunulmaz ise, projenin ÇED süreci sonlandırılır. (3) Bakanlık, Komisyon çalışmalarını ve halkın görüşlerini dikkate alarak proje için "ÇED Olumlu" ya da "ÇED Olumsuz" kararını on (10) iş günü içinde verir ve bu kararı Komisyon üyelerine bildirir. Proje için verilen "ÇED Olumlu" ya da "ÇED Olumsuz" kararı Bakanlık ve Valilik tarafından askıda ilan ve internet aracılığı ile halka duyurulur. m(4) "ÇED Olumlu" kararı verilen proje için yedi (7) yıl içinde mücbir sebep bulunmaksızın yatırıma başlanmaması durumunda "ÇED Olumlu" kararı geçersiz sayılır. (5) "ÇED Olumsuz" kararı verilen projeler için "ÇED Olumsuz" kararı verilmesine neden olan şartlarda değişiklik olması durumunda

T.C.

SAKARYA

2. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2023/27

KARAR NO : 2023/1407

yeniden başvuruda bulunulabilir." hükmüne yer verilmiştir.

Dava dosyasının incelenmesinden, Bilecik İli, Gölpazarı İlçesi Aktaş Köyü, Beşevler Mahallesi-Kurşunlu Köyü arası yaklaşık 60 hektar alanda, Bilecik İl Özel İdare tarafından Gölpazarı Gıda İhtisas Organize Sanayi Bölgesi yönelik planlama yapıldığı, bunun için 26.10.2021 tarihinde ÇED başvuru dosyası hazırlanarak davalı idareye başvuru yapıldığı, 18.11.2021 tarihinde Gölpazarı ilçesinde halkın katılımı toplantısı yapıldığı, 13.08.2022 tarihinde ÇED Raporunun davalı idareye sunulduğu, yapılan toplantılar sonrası nihai ÇED raporu hazırlandı, askı ilan süreçlerinin tamamlanması akabinde 01.12.2022 tarih, 5161861 sayılı Bakanlık oluru üzerine Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından tesis edilen 08.12.2022 tarih ve 6930 sayılı "Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu" kararının verildiği, davacılar tarafından da söz konusu ÇED olumlu kararının iptali istemiyle bakılmakta olan davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

Yukarıda aktarılan mevzuat hükümlerine göre, Çevresel etki değerlendirmesi; gerçekleştirilmesi planlanan projenin, çevreye olabilecek olumlu ya da olumsuz etkilerinin belirlenmesi, olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin belirlenerek değerlendirilmesi amacıyla yapıldığından ÇED Olumlu kararların iptali istemiyle açılacak davalarda, projenin çevresel etkilerinin irdelenmesi gerekmektedir.

Bu kapsamda, uyuşmazlığın çözümünün özel ve teknik bilgiyi gerektirdiği anlaşıldığından 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 31. maddesinin yollamada bulunduğu 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 266. maddesi uyarınca Mahkememizin 15.02.2023 tarihli kararıyla mahallinde keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırılmasına karar verilmiş olup, 15.06.2023 günü icra edilen keşif ve bilirkişi incelemesi sonucunda hazırlanan bilirkişi raporu, 31.07.2023 tarihinde Mahkememiz kayıtlarına sunulmuştur. **Anılan bilirkişi raporu incelediğinde özetle;**

"Dava konusu Bilecik İli Gölpazarı İlçesi Aktaş Köyü Beşevler Mahallesi- Kurşunlu Köyü arasında kurulması planlanan Gölpazarı Gıda İhtisas Organize Sanayi Bölgesi projesine ilişkin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınca verilen 6930 sayılı ve 8.12.2022 tarihli "Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu" kararı mevcut olup, kararın iptali ve yürütmesinin durdurulmasına ilişkin itirazla alakalı olarak, dava dosyası incelenmesi neticesinde, ÇED raporu halkın katılım toplantısı yapıldığı fakat protestolar ile İl Müdürünün konuşmasına izin verilmediği, sunumun gerçekleştirilmediği belirtilmiştir. Bu sebeple Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliğinin 4.maddesinde; " Halkın katılımı toplantısı, halkı proje hakkında bilgilendirmek, projeye ilişkin görüş ve önerilerini almak üzere yapılan toplantıyı, olarak geçmektedir ve Madde 9. da; (1) Halkı yatırım hakkında bilgilendirmek" eksik ya da aykırı hareket edilmiştir. Bu kapsamda Hem Proje Tanıtım Dosyası (PTD)'nda hem de Nihai ÇED raporunda bilimsel ve teknik yönden önemli eksiklikler bulunmaktadır. ÇED raporunda Gıda ihtisas OSB'de kurulması planlanan tüm faaliyetler detaylı şekilde yazılmış ve her bir proses detaylı açıklanmıştır. Fakat, işletmelerden kaynaklı emisyon oluşumu kısmında Zeytin İşleme Tesisleri, Sebze Kurutma ve Paketleme Tesisleri, Et İşleme Tesisleri, Kakao, Çikolata ve Unlu Mamulleri Tesisleri, Kuruyemiş, Kahve İşleme, Tahin, Helva Üretim ve

T.C.

SAKARYA

2. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2023/27

KARAR NO : 2023/1407

Paketleme Tesisi, Su İşleme, Paketleme ve Depolama Tesisi, Tohum Eleme İşleme Paketleme Tesisi, Hazır Gıda Üretim Tesisleri için oluşması öngörülen emisyon kaynakları ve tarlarından bahsedilmemiş, gerekli hesaplamaları yapılmamıştır. Ayrıca öngörülen kirlilik yükünün meteorolojik veriler sonucu yayılımları, etkileri ÇED raporunda belirtilmemiştir. Bu kapsamda tam ve etkili önleme faaliyetleri belirtilmemiş. Dolayısıyla bu açıdan yeterli değildir. ÇED raporunda, Gıda İhtisas OSB'de kurulması planlanan tesislerde (Süt işleme Tesisi Meyve Kurutma ve Meyve Suyu Üretme Tesisi, Bakliyat Kurutma ve Paketleme Tesisi, Baharat İşleme ve Paketleme Tesisleri, Tütün İşleme Tesisi, Konserve Gıda Üretimi Tesisleri, Hububat İşleme Tesisi)doğalgaz kullanılacağı belirtilerek kirlilik yükü hesabı yapılmış ve ilgili yönetmelik sınır değeri altında kalacağı taahhüt edilmiştir. Kirlilik yükü hesabı yapılmayan diğer tesislerde oluşabilecek kirlitici parametreler raporda detaylı şekilde ifade edilmiştir, Sera gazı etkisi yaratan karbondioksit (CO₂), uçucu organik bileşikler (UOB), polisiklik aromatik hidrokarbon (PAH) ve sülfirik asit (SO₂), azot oksitler (NO_x) ve karbonmonoksit (CO); karbonatlamının gerçekleştiği kazanlarda amonyak (NH₃) kapalı çevrim çalışmayan tesislerden havaya yayılım yapacağı öngörülen kirlitici emisyonlardır. Ayrıca tesislere gelen nakliye araçlarından kaynaklı toz emisyonları da ilave kirliticidir. Tesislerden çikolata üretiminde ambalaj türüne göre sera gazı emisyonu ortalama 0.19-0.28 kg CO₂ eg/kg aralığında olduğu literatürde ifade edilmektedir. Gölpazarı GİOSB'un Nihai ÇED Raporunda, Projenin yaklaşık 1 km ötesinde ve genişleme alanına neredeyse bitişik olan meşe ve ardıç kaplı ormanlık alana olası etkilerine hiç değinilmemiştir. Oysa gerek hafriyat gerekse inşaat sırasında ortaya çıkacak toz ve diğer uçucu parçacıklar özellikle kuru havalarda rüzgârın da etkisiyle sebze ve meyve bahçelerindeki bitkiler ile yakın çevredeki ağaç yapraklarının stomalarına girerek yaprağın su dengesini sağlayan sitoplazmanın asitleşmesine neden olacaktır. Kirlilik, yapraklarda nekrozlara ve klorofil miktarında azalmalara neden olarak fotosentetik aktivitenin gerilemesine ve buna bağlı olarak da çap gelişimi, boy ve yaprak alanı gibi çeşitli büyüme parametrelerinin olumsuz yönde etkilenmesine neden olabilecektir. Bunun sonucunda sıvı kaybeden yaprakların zaman içerisinde ölümüne kadar varan olumsuz etkiler görülebilmektedir. Diğer taraftan Gölpazarı GİOSB'in faaliyete geçmesiyle ortaya çıkacak duman, kül ya da parçacık gibi emisyonlar hem hava kirliliğine yol açacak hem de sebze ve meyvelerle orman ağaçlarının kuraklığa, dona, zararlı böceklerle ve mantarlara karşı dirençlerini azaltabilecektir. 4,5,6,7,8,9- Meteorolojik verilere bakıldığında, Gıda İhtisas OSB'nin su kaynağı olarak (1500 metreküp/gün) yeraltı suyu kullanımı olacağı ÇED raporunda belirtildiğinden, öncelikli önem taşıyan veriler bölgeye düşen yağış ve kar kalınlığı ortalamaları ile oluşması muhtemel kirlitici emisyonlar için rüzgar yönü ve şiddeti verileridir. Bölgeye düşen yağış oranı ve kar kalınlığı ülke ortalamasının altında olduğundan yeraltı suyu rezervi açısından durum değerlendirildiğinde çok risk arz ettiği ve planlanan proje için yetersiz kalacağı aşikârdır. Raporda sunulan fotoğraflarda proje alanı ve çevresinde tarım yapıldığı ve | km uzaklıkta Aktaş Köyü yerleşim yeri olduğu görülmektedir. Tarım yapılabilmesi ve köyde yaşayan insanla ihtiyaçlarını karşılamak için kullanılan yeraltı sularının, ülke ortalamasının çok altında yağış alan ve kar

T.C.

SAKARYA

2. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2023/27

KARAR NO : 2023/1407

kalınlığına sahip bölgede, günlük 1500 metreküp/gün'lük su ihtiyacına sahip olacak Gıda İhtisas OSB için de kullanabileceği ve yeterli olacağı düşüncesi doğru değildir, bu itibarla proje yer seçimi doğru yapılamamıştır. Gölpazarı GİOSB tam faaliyete geçtiğinde, işletmelerin faaliyetlerinden dolayı oluşan emisyonlar (özellikle SO2 ve NOx gibi bileşikler) yakın yerleşim yerlerinde yaşayan insanların sağlığını az ya da çok etkileyebilecektir. Bunun yanı sıra bölgede esen hakim rüzgar yönüne bakıldığında batı kuzeybatı, batı ve kuzeybatıdır, fakat rüzgar şiddeti olarak hakim yön güney, güneybatı doğrultusundadır. Proje alanının güney-güneybatı doğrultusunda yaklaşık 1 km uzaklıkta köy yerleşim alanı (Aktaş Köyü) ve ormanlık alan bulunmaktadır. Rüzgar şiddeti tablolarına bakıldığında, Temmuz ve Ağustos aylarında ise batı, kuzey kuzeybatı doğrultusundan estiği görülmektedir. Bu aylar ekili arazilerin ürünlerinin oluştuğu ve hasat zamanı öncesi olan zaman aralığıdır. Proje alanı da dahil olmak üzere doğu-batı doğrultusu ekili dikili alandır. Bilecik Meteoroloji İstasyonuna Ait Maksimum Rüzgâr Hızı ve Yönü 1960-2020 kayıtlarına göre temmuz-ağustos ayları hariç diğer 10 ayda kuvvetli rüzgar ve hafif fırtına etkisi görülmüştür. 31,6 m/s rüzgar hızı L dakikada 1896 m mesafeye yayılımı ifade etmektedir. Bu hızla ve rüzgar hızı esme yönlerine göre proje alanı etrafında yer alan ekili dikili alanlara ve 1 km uzaktaki Aktaş köy yerleşimine sera gazı etkisi yaratan ve diğer kirletici emisyonların oluşacağı görülmektedir. Gıda İhtisas OSB için ÇED raporunda faaliyetleri ve proses açıklamaları yapılmış fakat kirlilik yükleri belirtilmemiş diğer sektörlere ait tesislerden kaynaklanabilecek ve sıraladığımız, (UOB)-toksik, kanserojen ve biyobirikim özelliklerine sahip, (CO2)- küresel ısınma emisyonlarından olup, yüksek konsantrasyonda insan ve hayvanlarda nefes darlığı yapan, (PAH)- Oldukça toksik ve kanserojenik yapıda ve mutagen özellikli. (SO2)-şehirlerde asit yağmurlarını oluşturan kirleticilerin başında, (NOx)-solunduğunda, akciğerlerde aside dönüştüğünden, insanlara doğrudan zarar veren asit yağmurları oluşturan ve içme suyunun asit miktarını artıran, (CO)-insanda kısa sürede yüksek konsantrasyonda öldürücü, düşük konsantrasyonda ise solunum rahatsızlığı yapan, çevreyi zehirleyen tehlikeli gazlar arasında sayılması sebepleri ve Meteorolojik verilerin 1832 m mesafeye kadar özellikle güney güneybatı doğrultusunda etkin olmasından ötürü proje alan seçimi uygun görülmemiştir. Bunun dışında, 29.07.2022 tarih ve 31907 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan son ÇED Yönetmeliğinde(RG, 2022), Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) "Gerçekleştirilmesi planlanan projelerin çevreye olabilecek olumlu ve olumsuz etkilerinin belirlenmesinde, olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin, seçilen yer ile teknoloji alternatiflerinin belirlenerek değerlendirilmesinde ve projelerin uygulanmasının izlenmesi ve kontrolünde sürdürülecek çalışmalar" şeklinde tanımlanmıştır. Gerek PTD'nda gerekse Projenin Nihai ÇED Raporunda Gölpazarı GİOSB için alternatifli yer araştırmalarının yapılmadığı görülmektedir. Tek bir biyolog ile 500 m çapındaki alanda yapılan flora ve fauna araştırması hem bilimsel olarak yeterli değil hem de alanda saptanan türlerin fotoğrafları Nihai ÇED raporunda paylaşılmamış. "ÇED Başvuru Dosyası hazırlanması aşamasında 2021 Yılıının Eylül ayında bir gün olmak suretiyle arazi çalışması yapılmış ve örnek toplanmıştır. Flora çalışması Biyolog Hayrettin DURMAZ tarafından

T.C.

SAKARYA

2. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2023/27

KARAR NO : 2023/1407

yapılmıştır. Flora türlerinin tamamı gözlem sonucu tespit edilmiştir. Flora türleri için anket yapılmamış ve literatürde bölge florası hakkında yapılmış çalışmaya rastlanmamıştır. Literatürden türlerin tespiti amacıyla faydalanılmıştır" denilmektedir. Oysa Bilecik ilinin diğer ilçelerinde flora ve fauna çalışmaları yapılmış olup, (Batı-Erdem, 2018; Başkaya, 2017; Kocaman vd., 2017; Öztürk ve Ocak, 2020)) ; ÇED çalışmalarında bu kaynaklardan yararlanılmamıştır. Ayrıca, birden fazla işletmenin faaliyet göstereceği Gölpazarı GİOSB'nde birden fazla üretim yerinin oluşturacağı kümülatif (birikimli) çevresel etki hiç dikkate alınmamış ve bu konuda Çevre Kanunu'nun 2. Maddesinde sözü edilen "Risk Değerlendirmesine" ilişkin bir çalışma yapılmamıştır. Bölgenin iklim nitelikleri (rüzgar, yağış, kar, nem vb.), yağmur sularının etkisiyle emisyonların bileşiminde bulunan bileşikler topraklarda tuzlanma, ağır metal birikimi, besin maddesi dengesizliği, mikroorganizma etkinliğinin bozulması, sularda ötrofikasyon ve nitrat birikimine neden olabilecektir. Ayrıca işletmelerin faaliyetlerinden oluşacak SO2 ve NOx gazları, yağış ile birleşip tarım ve orman bitkileri ile toprak ve su gibi ekosistemleri ve aynı zamanda insan sağlığını olumsuz etkileyecek asit yağmurlarına yol açabilecektir. Yukarıda değinilen zararlara karşı yeterli çevresel önlemlerin PTD ve Nihai ÇED Raporunda yer almadığı gözlenmiştir. Gölpazarı GİOSB gerek hazırlık ve inşaat gerekse üretim faaliyetleri aşamasında çevresel sorunlara neden olabilecektir. Gölpazarı GİOSB için hazırlanan PTD ve Nihai ÇED Raporunda işletmelerin faaliyetleri sonucu oluşabilecek sorunlar net olarak ortaya konmadığı için alınacak önlemler de mevzuat ve bilimsel esaslara göre kabul edilebilir ölçüde değildir. Davaya konu alandaki "Gölpazarı Gıda İhtisas Organize Sanayi Bölgesi" tesisi için hazırlanmış olan Proje Tanıtım Dosyasının ve Nihai ÇED Raporu incelenmesi sonucu verilen dava konusu "ÇED Olumlu" kararının mevzuata, kamu yararına uygun olup olmadığı, mevzuata ve kamu yararına uygun olmadığı kanaatine oybirliğiyle ile varılmıştır." yönünde kanaat belirtildiği görülmektedir.

Taraflara tebliğ edilen bilirkişi raporuna davalı idare ve müdahil tarafından itirazlarda bulunulduğu görülmüştür.

2577 sayılı Kanunun göndermede bulunduğu bilirkişilik konusundaki 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun "Bilirkişiye Başvurulmasını Gerektiren Haller" başlıklı 266. maddesinde, Mahkemelerin çözümü hukuk dışında, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hallerde bilirkişinin oy ve görüşünün alınmasına karar vereceğinin düzenlendiği, "Bilirkişinin Oy ve Görüşünün Değerlendirilmesi" başlıklı 282. maddesinde de, Hakimin, bilirkişinin oy ve görüşünü diğer delillerle birlikte serbestçe değerlendireceği hükmüne yer verilmiştir.

Bu bağlamda, bilirkişi raporunda, halkın katılımı toplantısına ilişkin sunumun gerçekleşmemesi nedeniyle ÇED Yönetmeliğine aykırı davranıldığı yönündeki tespiti davalı ve müdahil tarafından itiraz edildiği görülerek Mahkememizce yapılan incelemede, halkın katılımı toplantısı için ulusal ve yerel yayın yapan gazetelerde on gün önceden duyuru yapıldığı, bunun üzerine 18.11.2021 tarihinde daha önceden ilan edilen alanda toplantının gerçekleştirilmeye çalışıldığı, ancak toplantıda meydana gelen protestolar nedeniyle toplantının sonlandırıldığı görülmekle birlikte daha sonradan söz konusu toplantıya ilişkin itiraz dilekçeleri Aktaş Köyü

T.C.

SAKARYA

2. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2023/27

KARAR NO : 2023/1407

Muhtarlığı tarafından tamamlanarak idareye sunulduğundan, halkın katılımı toplantısının, protestolar nedeniyle başlanılmasına karşın tamamlanmaması hususunun idarenin gerekli yükümlülüğü yerine getirmesi nedeniyle ÇED sürecinin esasını etkiler nitelikte bir eksiklik olarak nitelendirilemeyeceği, bu bakımdan da bilirkişi raporunda yer alan bu tespit ve değerlendirmenin yerinde olmadığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte davalı idare ve müdahil tarafından yapılan diğer itirazların raporu kusurlandıracak nitelikte olmadığı, bilirkişi raporunun içerdiği diğer tespit ve değerlendirmelerin uyumsuzluğu çözmeye yeterli nitelikte olduğu dolayısıyla hükme esas alınabileceği sonucuna varılmıştır.

Bu durumda, yukarıda yer alan bilirkişi raporu ve dava dosyasında yer alan bilgi ve belgeler incelendiğinde, Bilecik İli, Gölpazarı İlçesi Aktaş Köyü, Beşevler Mahallesi-Kurşunlu Köyü arası yaklaşık 60 hektar alanda Gıda İhtisas Organize Sanayi Bölgesi için ÇED dosyası hazırlandığı, yukarıda yer alan mevzuatta belirtilen usule ilişkin aşamalar tamamlandıktan sonra nihai ÇED raporu dikkate alınarak davalı idarece ÇED olumlu kararı verildiği görülmüşse de, Mahkememizce yapılan keşif ve bilirkişi incelemesi sonrası hazırlanan bilirkişi raporunda isabetli olarak belirtildiği gibi ÇED raporunda OSB'de kurulması planan tüm faaliyetlerin detaylı olarak ele alındığı ancak işletmelerden kaynaklı emisyon kısmında yukarıda da zikredilen bazı tesisler (zeytin işleme, kakako, kuruyemiş vs.) için emisyon kaynakları ve miktarlarından bahsedilmediği, gerekli hesaplamaların yapılmadığı, dolayısıyla öngörülen kirlilik yükünün meteorolojik veriler sonucunda yayılım ve etkilerinin değerlendirilmediği, bu nedenle Yönetmeliğin sınır değeri altında kalacağı taahhüt edilen kirlilik yükü hesabının, kirlilik yükü hesabı yapılmayan diğer işletmelerin dikkate alınması durumunda değişiklik göstereceği, ayrıca nihai ÇED raporunda projenin yaklaşık 1 km ötesinde bulunan meşe ve ardıç kaplı ormanlık alana ilişkin olası etkilere de değinilmediği, meteorolojik verilere bakıldığında da, Gıda İhtisas OSB'nin su kaynağı olarak (1500 metreküp/gün) yeraltı suyu kullanımı olacağı, ancak bölgeye düşen yağış oranı ve kar kalınlığı ülke ortalamasının altında olduğundan yeraltı suyu rezervi açısından durum değerlendirildiğinde çok risk arz ettiği ve planlanan proje için yetersiz kalacağı anlaşıldığı, ayrıca proje tanıtım dosyasında ve projenin nihai ÇED raporunda OSB için alternatifli yer araştırmasının da yapılmadığı, bununla birlikte, ÇED dosyası kapsamında, tek bir biyologla 500 metre çapındaki alanda flora ve fauna araştırması yapıldığı, fakat bunun bilimsel olarak yeterli olmadığı, saptanan türlere ilişkin de nihai ÇED raporuna fotoğrafların eklenmediği, ayrıca birden fazla işletmenin faaliyet göstereceği Gölpazarı GİOSB'nde birden fazla üretim yerinin oluşturacağı kümülatif çevresel etkinin dikkate alınmadığı ve bu konuda risk değerlendirmesine (belirli kimyasal madde ya da maddelerin potansiyel tehlikelerinin belirlenmesi ve sonuçlarının hesaplanması yönünde kullanılan yöntemler bütünü) ilişkin bir çalışma yapılmadığı anlaşıldığından, yukarıda yer alan hususlara yönelik eksik inceleme ve değerlendirme içeren nihai ÇED raporuna dayanılarak tesis edilen ÇED olumlu kararının hukuka uygun olmadığı sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu işlemin **iptaline**, aşağıda dökümü yapılan 15.492,80-TL yargılama gideri ile karar tarihinde yürürlükte olan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi

T.C.
SAKARYA
2. İDARE MAHKEMESİ
ESAS NO : 2023/27
KARAR NO : 2023/1407

uyarınca duruşmalı işler için belirlenen 20,900,00 TL avukatlık ücretinin davalı idareden alınarak davacılara verilmesine, davalı idare yanında müdahil tarafından sarf edilen ve aşağıda dökümü gösterilen 215,500-TL yargılama giderinin müdahil üzerinde bırakılmasına, artan posta ücreti avansının derhal istenilmemesi hâlinde kararın kesinleşmesinden sonra re'sen ilgisine iadesine, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 20/A maddesi uyarınca kararın tebliğinden itibaren **(15) gün** içerisinde **Danıştay'a** temyiz yolu açık olmak üzere 29/12/2023 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan

[Redacted]
[Redacted]

Üye

[Redacted]
[Redacted]

Üye

[Redacted]
[Redacted]

YARGILAMA GİDERİ :

Başvurma Harcı : 179,90 TL

Karar Harcı : 179,90 TL

Vekalet Harcı : 179,20 TL

YD Harcı : 296,40 TL

Keşif Harcı : 1.274,90 TL

Keşif A. Ücreti : 2.500,00 TL

Bilirkişi Ücreti : 10.500,00 TL

Posta Gideri : 382,50 TL

TOPLAM : 15.492,80 TL

YARGILAMA GİDERİ (Müdahil):

Başvurma Harcı : 179,90 TL

Vekalet Harcı : 25,60 TL

Posta Gideri : 10,00 TL

TOPLAM : 215,50 TL